

Wykład:

***KAPITAŁ LUDZKI JAKO
KLUCZOWE ŹRÓDŁO BOGACTWA***

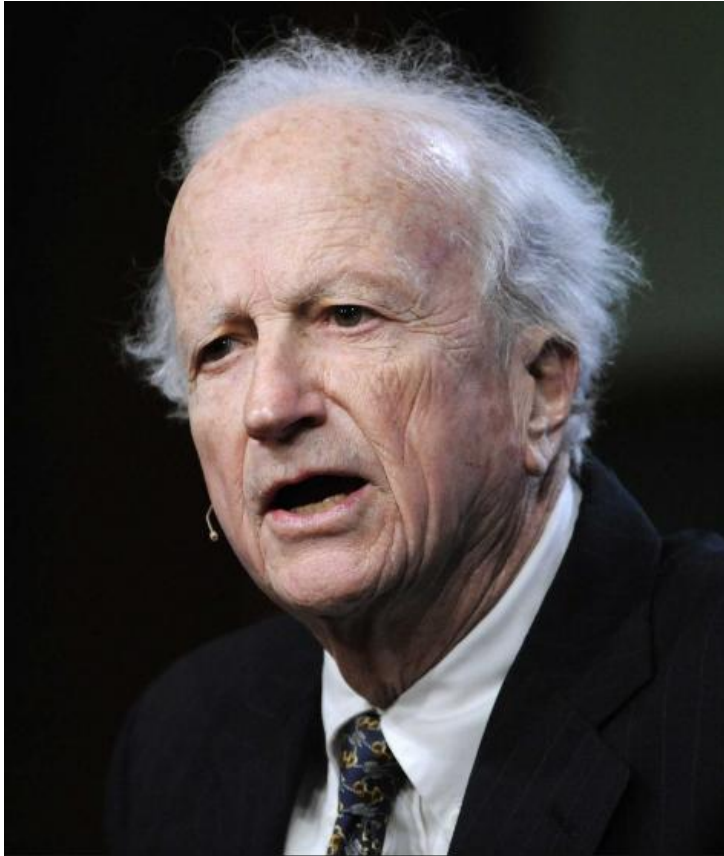
Kapitał ludzki wg Jeana-Baptiste Saya

„Wykład, z którego korzysta student medycyny jest produktem niematerialnym, ale konsumpcja tego produktu zwiększa zakres wiadomości tego studenta, a ta umiejętność indywidualna stanowi fundusz produkcyjny, rodzaj kapitału, z którego student będzie czerpał zyski. A zatem wartość wykładu została zakumulowana i przekształcona w kapitał”.

Say, 1807

Gary Becker
(ur. 1930)

Nagroda Nobla 1992

Theodore Schultz
(1902-98)

Nagroda Nobla 1979

Kapitał ludzki wg Theodora Schultza

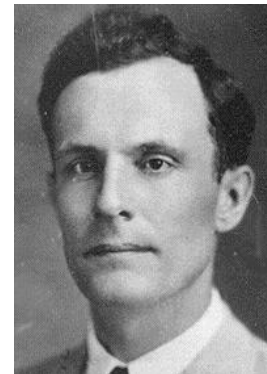
Kapitał ludzki - można określić jako zasób wiedzy i umiejętności, zdrowia, energii witalnej zawarty w społeczeństwie.

Umiejętności i wiedza są formą kapitału; kapitał ten jest w znacznej mierze efektem przemyślanych inwestycji; w zachodnich cywilizacjach rósł on o wiele szybciej niż konwencjonalnie pojmowany kapitał.

Każdy człowiek rodzi się z pewnym szczególnym zespołem genów, określających jego wrodzone zdolności.

Cechy nabytej jakości populacji, które mają wartość i mogą być wzbogacone za pomocą odpowiedniego inwestowania, będziemy uważać za kapitał ludzki.

T. Schultz

Pomiar inwestycji w kapitał ludzki

1. Podejście kosztowe

(rachunek wielkości nakładów na kształcenie, ochronę zdrowia itp.)

$$H = E * N$$

H – zasób kapitału ludzkiego

E – przeciętne nakłady wydatkowane na kreację umiejętności

N – ilość osób w populacji

2. Podejście dochodowe

(zdyskontowana wartość oczekiwanych dochodów; pod uwagę bierze się oczekiwaną długość życia, strumień zarobków i stopę % do dyskontowania zarobków)

Inwestycje w kapitał ludzki wg T. Schultza

- formalne kształcenie szkolne na wszystkich szczeblach
- szkolenia w czasie pracy
- programy studiów dla dorosłych
- usługi związane z ochroną zdrowia, wpływające na długość życia, siłę i witalność ludzi
- poszukiwanie informacji na temat sytuacji ekonomicznej firm i perspektywach zawodowych
- badania naukowe
- migracje ludności w celu znalezienia lepszej pracy

Edukacja jako źródło bogactwa, USA

W 1910 r. tylko **9%** młodych Amerykanów uzyskiwało średnie wykształcenie, ale w ciągu kolejnych 30 lat odsetek ten wzrósł ponad pięciokrotnie – w 1940 r. **50%** młodych ludzi w USA mogło pochwalić się dyplomem szkoły średniej.

Źródło: C. Goldin, 2001.

Nagroda Nobla 2023

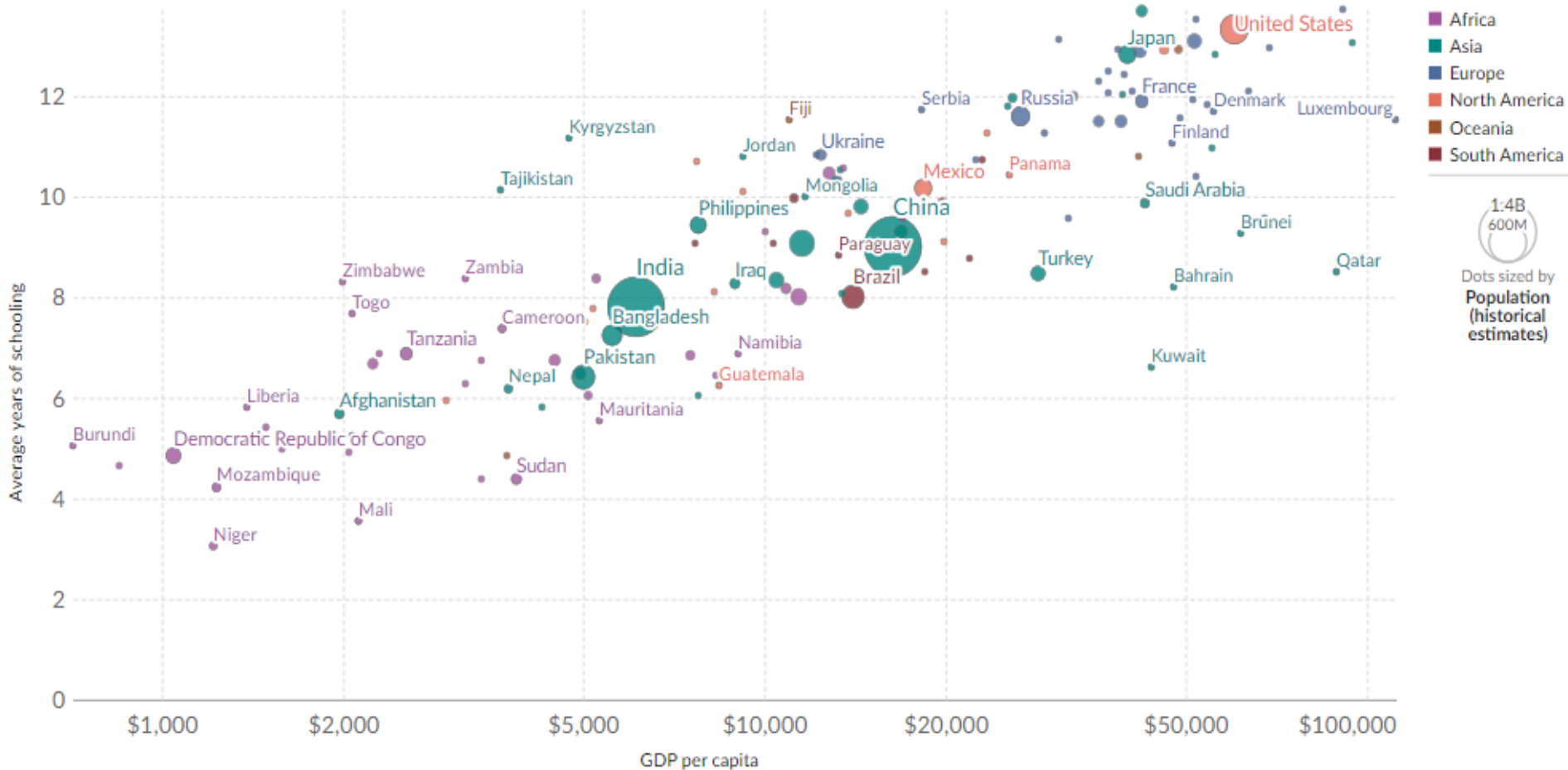
Średnia liczba lat nauki (w populacji w wieku 15-64 lat)

1913				
Country	Total (Rank)	Primary (Rank)	Secondary (Rank)	Higher (Rank)
France	6.18 (4)	4.31 (5)	1.77 (4)	0.10 (3)
Germany	6.94 (2)	3.50 (6)	3.35 (1)	0.09 (4)
Japan	5.10 (6)	4.50 (4)	0.56 (6)	0.04 (6)
Netherlands	6.05 (5)	5.30 (1)	0.64 (5)	0.11 (2)
United Kingdom	7.28 (1)	5.30 (1)	1.90 (2)	0.08 (5)
United States	6.93 (3)	4.90 (3)	1.83 (3)	0.20 (1)
1989				
Country	Total (Rank)	Primary (Rank)	Secondary (Rank)	Higher (Rank)
France	11.61 (3)	5.00 (5)	5.29 (2)	1.32 (2)
Germany	9.58 (6)	4.00 (6)	5.20 (3)	0.38 (6)
Japan	11.66 (2)	6.00 (1)	4.95 (4)	0.71 (3)
Netherlands	10.51 (5)	6.00 (1)	3.82 (6)	0.69 (4)
United Kingdom	11.28 (4)	6.00 (1)	4.75 (5)	0.53 (5)
United States	13.39 (1)	6.00 (1)	5.72 (1)	1.67 (1)

Source: Maddison (1991, p.64)

Średnia liczba lat nauki a PKB per capita

Źródło: Lee-Lee (2016); Barro-Lee (2018); UNDP, HDR (2018); Data compiled from multiple sources by World Bank

Kapitał ludzki w wybranych krajach a HDI

Źródło: UNDP 2025.

		Human Development Index (HDI)	Life expectancy at birth	Mean years of schooling	Gross national income (GNI) per capita
HDI rank	Country	Value	(years)	(years)	(2021 PPP \$)
		2023	2023	2023	2023
1	Iceland	0,972	82,7	13,9	69 117
2	Norway	0,970	83,3	13,1	112 710
2	Switzerland	0,970	84,0	13,9	81 949
4	Denmark	0,962	81,9	13,0	76 008
5	Germany	0,959	81,4	14,3	64 053
5	Sweden	0,959	83,3	12,7	66 102
7	Australia	0,958	83,9	12,9	58 277
8	Hong Kong, China (SAR)	0,955	85,5	12,4	69 436
8	Netherlands	0,955	82,2	12,7	68 344
10	Belgium	0,951	82,1	12,7	63 582
11	Ireland	0,949	82,4	11,7	90 885
12	Finland	0,948	81,9	13,0	57 068
13	Singapore	0,946	83,7	12,0	111 239
13	United Kingdom	0,946	81,3	13,5	54 372
15	United Arab Emirates	0,940	82,9	13,0	71 142
16	Canada	0,939	82,6	13,9	54 688
17	Liechtenstein	0,938	83,6	12,4	166 812
17	New Zealand	0,938	82,1	12,9	47 260
17	United States	0,938	79,3	13,9	73 650
20	Korea (Republic of)	0,937	84,3	12,7	49 726
35	Poland	0,906	78,6	13,2	42 218
78	China	0,797	78,0	8,0	22 029

Kapitał ludzki w wybranych krajach a HDI

Źródło: UNDP 2025.

		Human Development Index (HDI)	Life expectancy at birth	Mean years of schooling	Gross national income (GNI) per capita
HDI rank	Country	Value	(years)	(years)	(2021 PPP \$)
		2023	2023	2023	2023
168	Pakistan	0,544	67,6	4,3	5 501
169	Senegal	0,530	68,7	2,9	4 202
170	Gambia	0,524	65,9	4,7	2 812
171	Congo (Democratic Republic)	0,522	61,9	7,4	1 431
172	Malawi	0,517	67,4	5,2	1 634
173	Benin	0,515	60,8	3,2	3 806
174	Guinea-Bissau	0,514	64,1	3,7	2 403
175	Djibouti	0,513	66,0	4,0	6 368
176	Sudan	0,511	66,3	4,0	2 810
177	Liberia	0,510	62,2	6,2	1 538
178	Eritrea	0,503	68,6	5,1	2 029
179	Guinea	0,500	60,7	2,5	3 494
180	Ethiopia	0,497	67,3	2,4	2 796
181	Afghanistan	0,496	66,0	2,5	1 972
182	Mozambique	0,493	63,6	4,6	1 356
183	Madagascar	0,487	63,6	4,6	1 656
184	Yemen	0,470	69,3	5,5	1 018
185	Sierra Leone	0,467	61,8	3,5	1 714
186	Burkina Faso	0,459	61,1	2,3	2 391
187	Burundi	0,439	63,7	3,5	859
188	Mali	0,419	60,4	1,6	2 342
188	Niger	0,419	61,2	1,4	1 590
190	Chad	0,416	55,1	2,3	1 748
191	Central African Republic	0,414	57,4	4,0	1 100
192	Somalia	0,404	58,8	1,9	1 475
193	South Sudan	0,388	57,6	5,7	688

Kapitał ludzki w wybranych grupach państw a HDI i GNI per capita, 2023

Country [Human development groups]	Human Development Index (HDI) Value, 2023	Life expectancy at birth (years), 2023	Mean years of schooling (years), 2023	Gross national income (GNI) per capita (2021 PPP \$)
Very high human development	0,914	80,0	12,5	53 014
High human development	0,777	75,7	8,7	18 405
Medium human development	0,656	69,3	6,8	7 822
Low human development	0,515	65,0	4,0	3 007

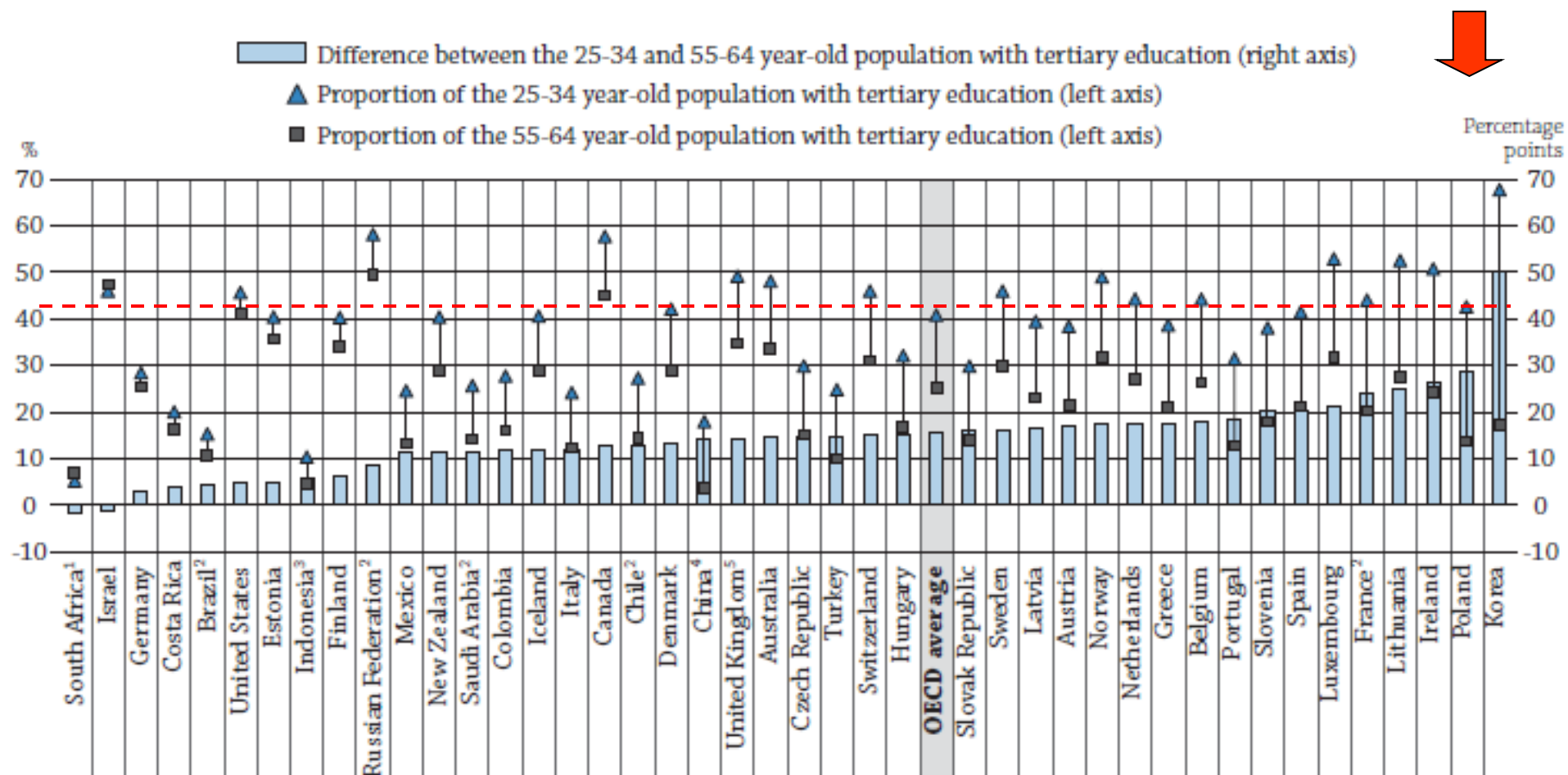
Źródło: UNDP 2025.

Human Capital Index, 2020

No	Country Name	HUMAN CAPITAL INDEX 2020	No	Country Name	HUMAN CAPITAL INDEX 2020
1	Singapore	0,88	21	Cyprus	0,76
2	Hong Kong SAR, China	0,81	22	Denmark	0,76
3	Japan	0,80	23	Poland	0,75
4	Korea, Rep.	0,80	24	Czech Republic	0,75
5	Canada	0,80	25	Germany	0,75
6	Finland	0,80	26	Austria	0,75
7	Macao SAR, China	0,80	27	Iceland	0,75
8	Sweden	0,80	28	Israel	0,73
9	Ireland	0,79	29	Spain	0,73
10	Netherlands	0,79	30	Italy	0,73
11	United Kingdom	0,78	31	Croatia	0,71
12	Estonia	0,78	32	Malta	0,71
13	New Zealand	0,78	33	Latvia	0,71
14	Slovenia	0,77	34	Lithuania	0,71
15	Norway	0,77	35	United States	0,70
16	Australia	0,77	36	Belarus	0,70
17	Portugal	0,77	37	Greece	0,69
18	France	0,76	38	Vietnam	0,69
19	Belgium	0,76	39	Luxembourg	0,69
20	Switzerland	0,76	40	Hungary	0,68

Źródło: World Bank 2020.

Populacja osób z wyższym wykształceniem (w %), 2014

Źródło: OECD, Education at a glance 2015.

Wykształcenie a PKB per capita, 2023

Kraj	% osób z wyższym wykształceniem (w wieku 25-64 lata), 2023	% osób z tytułem mgr lub stopniem dr (w wieku 25-64 lata), 2023	PKB na jednego mieszkańca (w tys. \$) 2023	PKB na jednego mieszkańca (w tys. \$ PPP) 2023	Mediana majątku osoby dorosłej (w tys. \$) 2022
Kanada	63 [26]	12	53,4	61,6	137,6
Korea Płd.	55 [15]	5	33,1	54,0	92,7
USA	51 [10]	13	81,7	81,7	107,7
Australia	51 [12]	9	64,7	69,1	247,5
Wielka Brytania	53 [9]	15	48,9	58,9	151,7
Szwecja	49 [10]	17	56,3	70,2	77,5
Szwajcaria	46 [...]	17	100,0	92,9	167,4
Niderlandy	44 [2]	17	62,5	78,2	112,5
Nowa Zelandia	42 [4]	6	48,5	54,1	193,1
Dania	43 [5]	15	68,0	76,7	186,0
Francja	42 [14]	15	44,5	61,2	133,1
Hiszpania	41 [13]	16	32,7	52,8	107,5
Niemcy	33 [1]	12	52,7	69,3	66,7
Polska	38 [0]	29	22,1	49,5	20,3

* [Short-cycle tertiary]

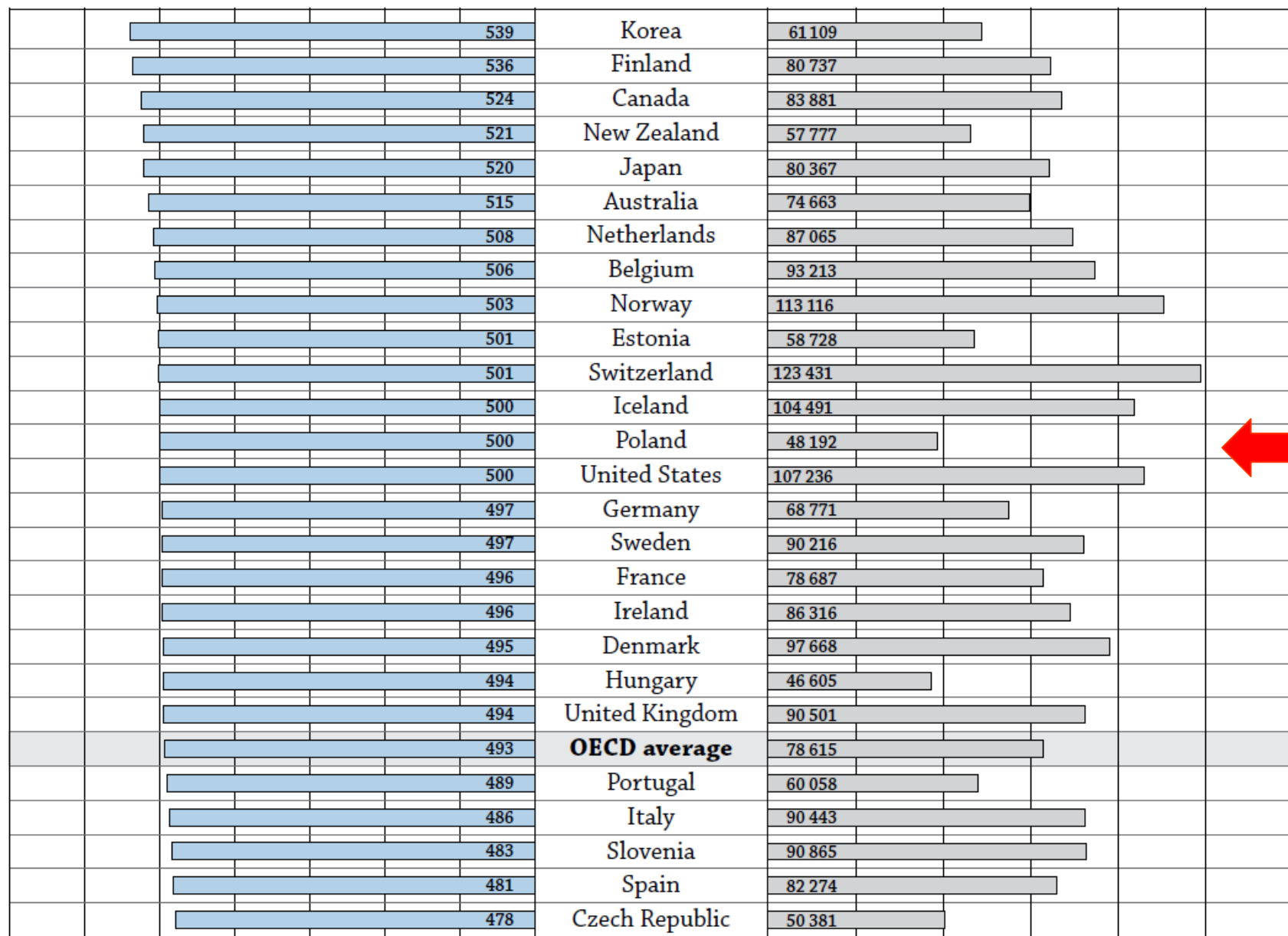
Źródło: OECD i World Bank, 2024, UBS 2023.

Wyniki testu PISA i nakłady na edukację (2009)

PISA performance in reading (2009)

$R^2 = 0.17$

Cumulative expenditure per student
between the ages of 6 and 15 (2008)

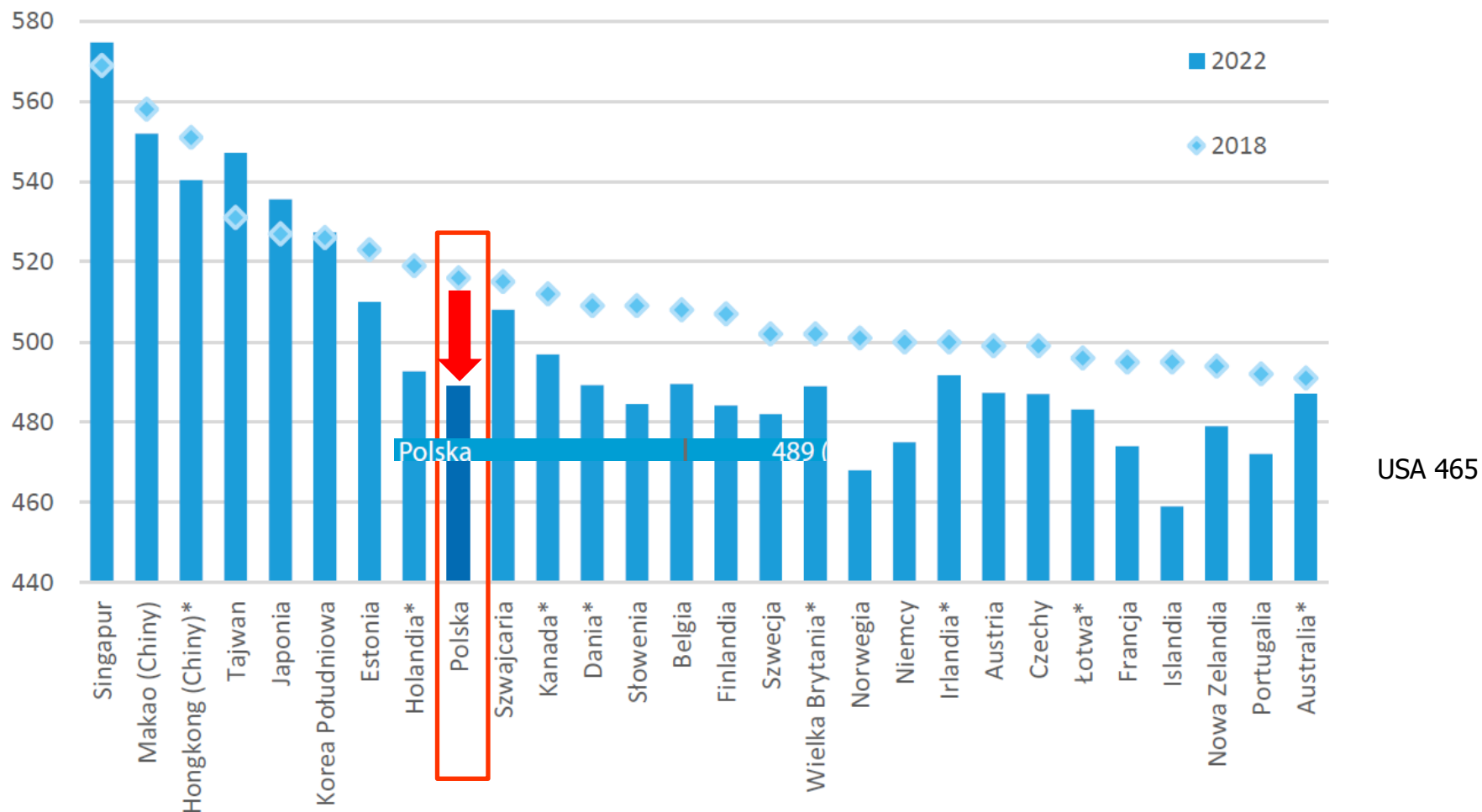
Wyniki testu PISA (2018)

	Mean score in PISA 2018		
	Reading	Mathematics	Science
	Mean	Mean	Mean
OECD average	487	489	489
Estonia	523	523	530
Canada	520	512	518
Finland	520	507	522
Ireland	518	500	496
Korea	514	526	519
Poland	512	516	511
Sweden	506	502	499
New Zealand	506	494	508
United States	505	478	502
United Kingdom	504	502	505
Japan	504	527	529
Australia	503	491	503
Denmark	501	509	493
Norway	499	501	490
Germany	498	500	503
Slovenia	495	509	507
Belgium	493	508	499
France	493	495	493
Portugal	492	492	492
Czech Republic	490	499	497
Netherlands	485	519	503
Austria	484	499	490
Switzerland	484	515	495
Latvia	479	496	487
Italy	476	487	468

	Mean score in PISA 2018		
	Reading	Mathematics	Science
	Mean	Mean	Mean
OECD average	487	489	489
B-S-J-Z (China)	555	591	590
Singapore	549	569	551
Macao (China)	525	558	544
Hong Kong (China)	524	551	517
Chinese Taipei	503	531	516
Croatia	479	464	472
Russia	479	488	478
Belarus	474	472	471
Ukraine	466	453	469
Malta	448	472	457
Serbia	439	448	440
United Arab Emirates	432	435	434
Romania	428	430	426
Uruguay	427	418	426
Costa Rica	426	402	416
Cyprus	424	451	439

Średnie wyniki z matematyki w badaniach PISA 2018 i PISA 2022 krajów i regionów, które w 2018 r. osiągnęły średnią wyższą od średniej dla krajów OECD

Inwestycje w kapitał ludzki jako wytłumaczenie reszty w modelach wzrostu gospodarczego

“Znaczna część wzrostu dochodu USA nie daje się wytłumaczyć wzrostem kapitału rzeczowego i siły roboczej”.

G. Becker: Human Capital, 1975

“Dokonywane były intensywne poszukiwania opuszczonych czynników produkcji, którym można by przypisać nie wyjaśnioną resztę w nowoczesnym wzroście ekonomicznym”.

Szybszy wzrost dochodu narodowego w porównaniu ze wzrostem roboczogodzin, ziemi i kapitału rzeczowego ma swe źródło przede wszystkim w podwyższonym poziomie wykształcenia siły roboczej.

T. Schultz: Investment in Human Capital, 1976

Źródła wzrostu gospodarczego w USA w latach 1929-1982

Źródła wzrostu	Składniki wzrostu gospodarczego (śr. 3,2 %)	% udział w kreowaniu wzrostu gospodarczego
Wzrost nakładów (w tym)	1,1	34 %
Dodatkowa praca	0,5	15 %
Dodatkowy kapitał	0,6	19 %
Ziemia	0,0	0 %
Wzrost produktywności (w tym)	2,1	66 %
Edukacja siły roboczej	0,6	19 %
Wzrost wiedzy i inne*	1,5	47 %
RAZEM	3,2	100 %

Źródło: Denison Edward, Trends in American Economic Growth, 1929-1982.

Szacunkowy wpływ dodatkowego roku nauki na stopę wzrostu gospodarczego

Benhabib and Spiegel (1994)	0.3 % <i>p.a.</i>
Frantzen (2000)	0.8 % <i>p.a.</i>
Dowrick & Rogers (2002)[*]	0.3% <i>p.a.</i>

Note: these estimates refer to the benefits for a middle-income OECD economy.

Kapitał narodowy Polski

Kapitał narodowy (*national wealth*) = suma kapitału produkcyjnego, kapitału naturalnego, kapitału ludzkiego oraz aktywów zagranicznych netto.

KAPITAŁ
NARODOWY

=

KAPITAŁ
PRODUKCYJNY

+

KAPITAŁ
NATURALNY

+

KAPITAŁ
LUDZKI

+

AKTYWA
ZAGRANICZNE
NETTO

Wskaźnik	Kapitał narodowy	Kapitał produkcyjny	Kapitał naturalny	Kapitał ludzki	Aktywa zagraniczne netto
Ogółem (w mld USD)	5 889	1 524	394	4 311	-339
Per capita (w USD)	154 932	40 085	10 353	113 406	-8 912
Struktura (w %)	100%	26%	7%	73%	-6%

Kapitał ludzki w wybranych krajach

Kraj	Kapitał ludzki (w USD per capita)
1.Szwajcaria	1 022 950
2.Norwegia	1 004 649
3.Luksemburg	881 629
4.USA	766 470
5.Islandia	733 612
6.Kanada	730 832
7.Australia	585 737
8.Szwecja	576 521
9.Katar	562 650
10.Dania	538 947
40.Polska	113 406

Dystans Polski do lidera: 909 544 USD per capita

Poziom wykształcenia a wynagrodzenia, 2023

wynagrodzenie osób z wykształceniem średnim = 100, 25-34 lata

Kraj	Wykształcenie		
	mniej niż średnie	wyższe licencjat	wyższe mgr lub dr
Dania	93	109	128
Francja	86	118	169
Hiszpania	90	139	168
Irlandia	90	151	196
Włochy	95	118	129
Kanada	88	135	145
Niemcy	74	133	146
Szwajcaria	83	127	144
Szwecja	91	107	124
USA	100	157	195
Wielka Brytania	57	128	157
Polska	89	133	139

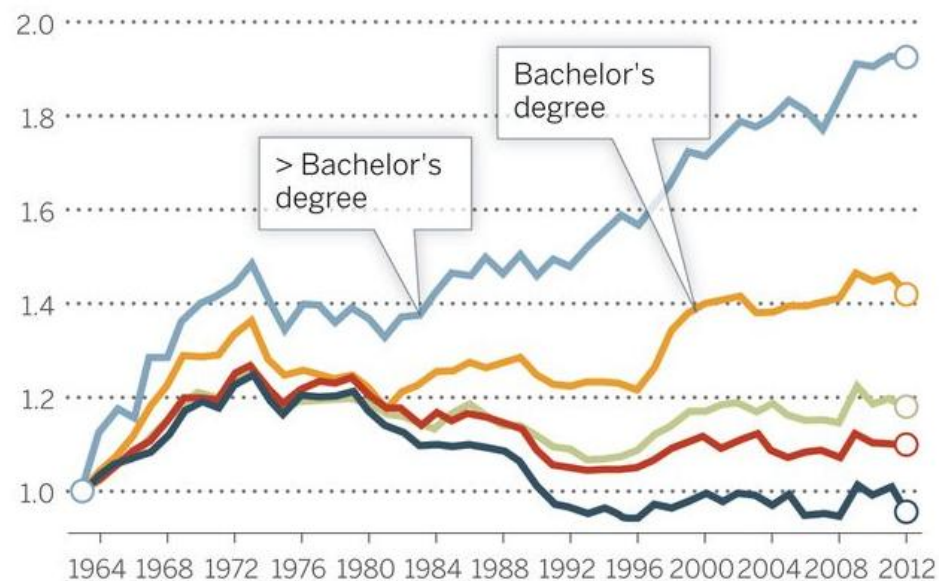
Źródło: OECD, Education at a Glance 2025.

Dochody wg poziomowi wykształcenia, USA

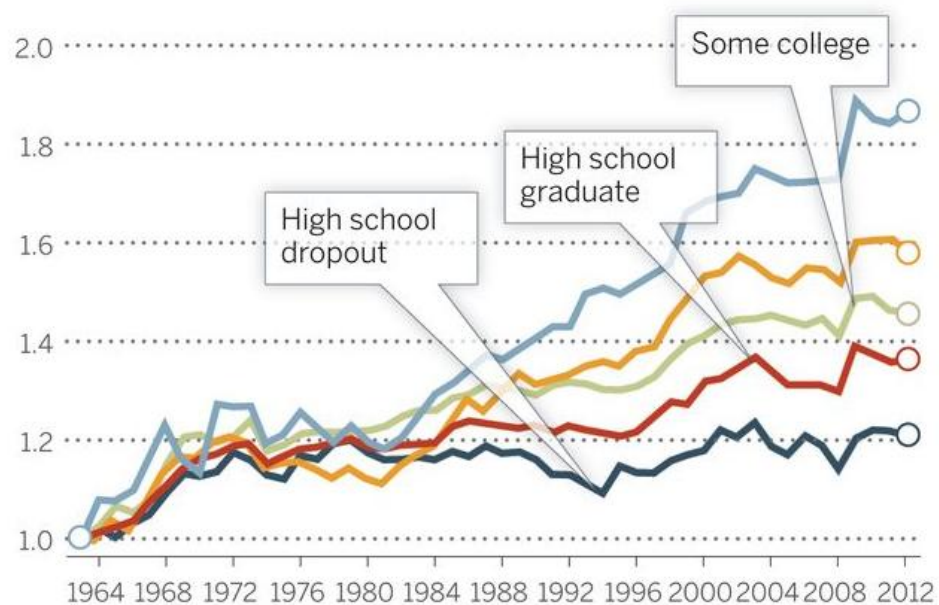
Real weekly earnings relative to 1963 (men)

A

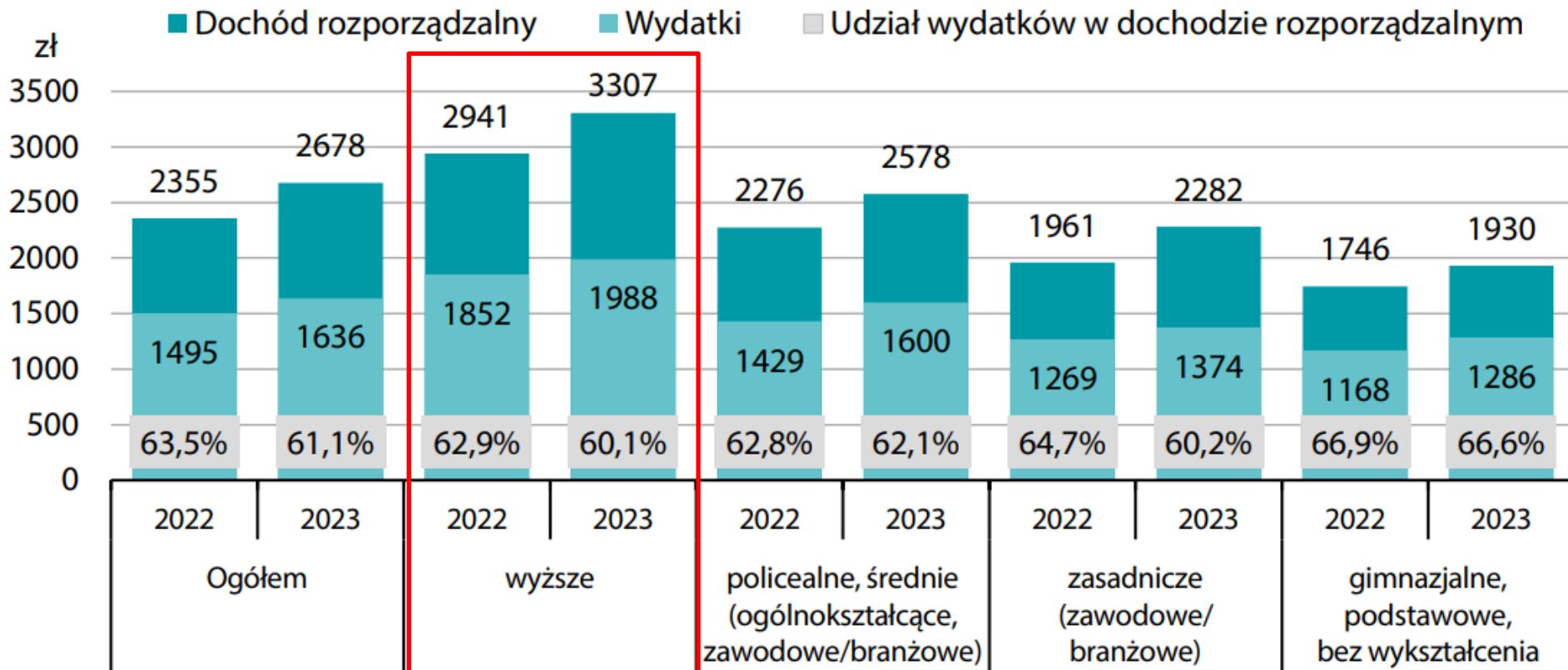
Real weekly earnings relative to 1963 (women)

B

Źródło: sciencemag.org, 2014.

Miesięczny dochód rozporządzalny oraz wydatki przypadające na 1 osobę, 2022-2023

Dochody gospodarstw w USA, 2019-2022 (w tys. USD)

Table 1. Before-tax median and mean family income, by selected characteristics of families, 2019 and 2022 surveys

Thousands of 2022 dollars

Family characteristic	Median income			Mean income		
	2019	2022	Percent change 2019-22	2019	2022	Percent change 2019-22
All families	67.9	70.3	3	123.4	141.9	15
	(1.1)	(1.2)	n.a.	(1.9)	(4.2)	n.a.
Percentile of usual income						
Less than 20	20.5	21.6	5	20.8	22.5	8
20-39.9	42.5	44.8	6	43.3	45.3	5
40-59.9	68.6	71.2	4	69.4	73.2	5
60-79.9	110.0	115.7	5	112.2	121.9	9
80-89.9	174.3	189.2	9	177.3	201.3	14
90-100	328.0	378.3	15	565.2	691.7	22
Age of reference person (years)						
Less than 35	56.4	60.5	7	75.5	82.7	9
35-44	86.2	85.9	0	128.6	169.9	32
45-54	90.2	91.9	2	168.5	171.4	2
55-64	73.7	81.9	11	151.4	175.9	16
65-74	58.1	60.9	5	125.0	142.5	14
75 or more	49.9	49.1	-2	86.9	107.9	24
Education of reference person						
No high school diploma	35.7	32.3	-10	45.9	42.2	-8
High school diploma	53.1	53.0	0	73.9	74.0	0
Some college	59.4	60.0	1	91.6	86.4	-6
College degree	110.9	117.8	6	204.6	242.2	18

Źródło: FED 2023.

Majątek netto i aktywa gospodarstw domowych w Polsce (2016)

	Struk- tura GD	Majątek netto		Aktywa					
				Aktywa rzeczowe			Aktywa finansowe		
		% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)
Wykształcenie osoby referencyjnej									
Podstawowe lub brak	13,9	150,2	248,7	77,4	200,1	310,0	71,2	6,0	18,4
Średnie	60,9	262,0	395,1	91,7	286,6	421,3	92,3	12,0	28,6
Wyższe	25,2	341,4	563,3	97,5	359,7	557,3	98,0	32,9	79,2

Źródło: NBP (2017), Zasobność gospodarstw domowych w Polsce.

Majątek netto gosp. dom. w USA, 2019-2022 (w tys. USD)

Table 2. Family median and mean net worth, selected characteristics of families, 2019 and 2022 surveys

Thousands of 2022 dollars, except as noted

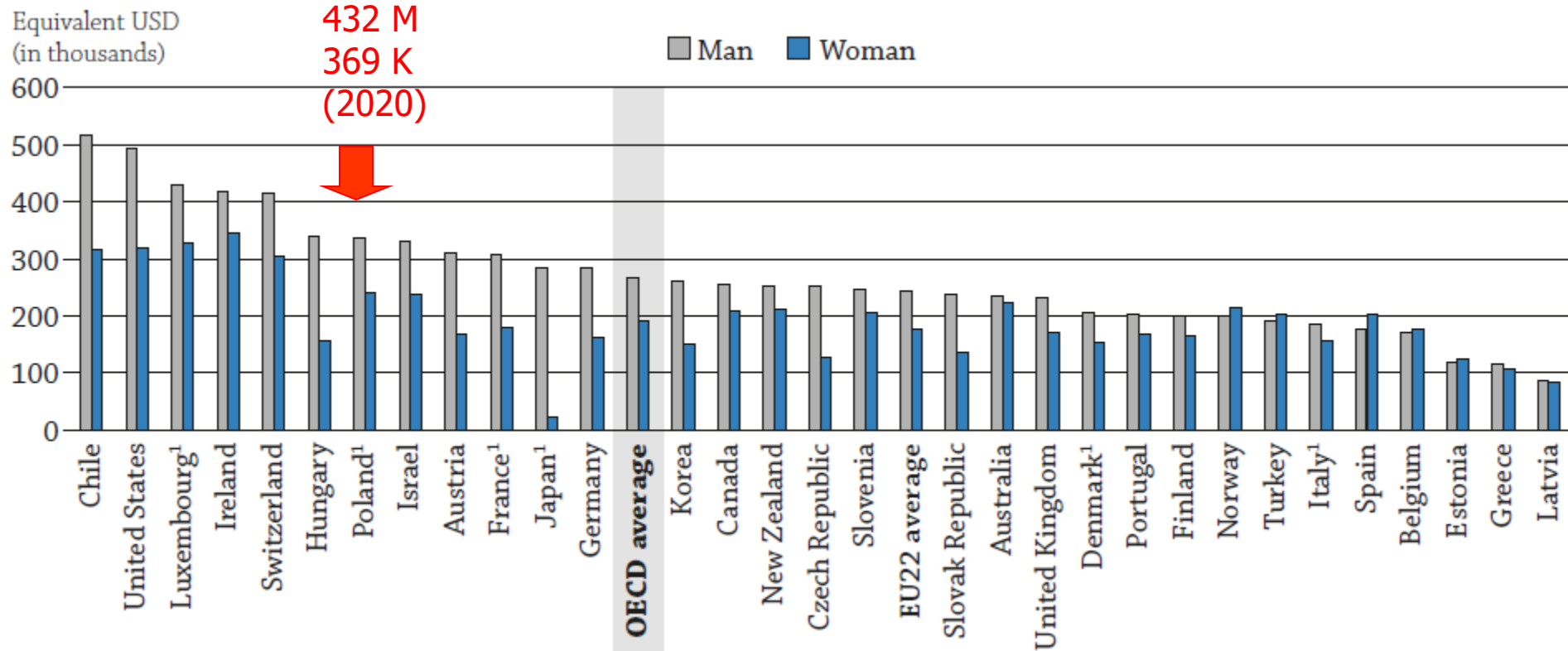
Family characteristic	Median net worth			Mean net worth		
	2019	2022	Percent change 2019-22	2019	2022	Percent change 2019-22
All families	141.1	192.9	37	868.0	1,063.7	23
	(4.3)	(7.5)	n.a.	(18.1)	(23.2)	n.a.
Percentile of usual income						
Less than 20	11.3	14.0	24	132.2	129.7	-2
20-39.9	51.1	71.0	39	157.6	218.7	39
40-59.9	107.7	159.3	48	255.7	385.4	51
60-79.9	230.8	307.2	33	490.3	636.8	30
80-89.9	443.2	747.0	69	985.4	1,264.7	28
90-100	1,842.3	2,556.2	39	5,622.3	6,629.6	18
Age of reference person (years)						
Less than 35	16.1	39.0	143	88.5	183.5	107
35-44	105.9	135.6	28	505.6	549.6	9
45-54	195.4	247.2	27	965.9	975.8	1
55-64	246.3	364.5	48	1,363.1	1,566.9	15
65-74	308.8	409.9	33	1,411.6	1,794.6	27
75 or more	295.4	335.6	14	1,133.2	1,624.1	43
Education of reference person						
No high school diploma	23.7	38.1	60	159.8	175.6	10
High school diploma	85.8	106.8	24	353.8	413.3	17
Some college	102.9	136.5	33	436.4	541.1	24
College degree	357.3	464.6	30	1,761.9	2,003.4	14

Inwestycja w studia MBA, Harvard USA

MBA Program: Cost of Attendance for the 2023-2024 Academic Year

Prywatne korzyści finansowe netto z wyższego wykształcenia, 2015

As compared with returns to upper secondary education, in equivalent USD converted using PPPs for GDP, future costs and benefits are discounted at a rate of 2%

Poziom wykształcenia a stopa zatrudnienia, 2024

- osoby w wieku 25-64 lata

Kraj	Wykształcenie		
	mniej niż średnie	średnie	wyższe
Dania	61	82	88
Francja	55	75	87
Hiszpania	62	74	84
Irlandia	55	78	88
Włochy	55	74	85
Kanada	57	75	83
Niemcy	66	84	89
Szwajcaria	68	84	89
Szwecja	66	84	89
USA	58	70	83
Wielka Brytania	63	78	87
Polska	49	76	92

Poziom wykształcenia a stopa bezrobocia, 2024

- osoby w wieku 25-34 lata

Kraj	Wykształcenie		
	mniej niż średnie	średnie	wyższe
Dania	12	6	7
Francja	18	10	6
Hiszpania	21	14	9
Irlandia	15	7	4
Włochy	15	9	7
Kanada	15	8	6
Niemcy	9	3	3
Szwajcaria	11	5	4
Szwecja	19	7	5
USA	9	6	3
Wielka Brytania	9	4	3
Polska	9	4	2

Wskaźniki aktywności zawodowej, zatrudnienia i bezrobocia wg poziomu wykształcenia, I kw. 2025 (osoby w wieku 15-89 lat)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Aktywni zawodowo					Bierni	Współ-	Wskaź-	Stopa
		Economically active population					zawo-	czynnik	nik	bezro-
	Ogółem		pracujący			bezro-	dowo	aktywności	zatrud-	bocia
	Total	razem	employed persons			botni	Economi-	zawo-	nienia	Unem-
		total		w wymiarze czasu pracy		unem-	cally	dowej	Employ-	ploy-
			razem	working		ployed	inactive	Activity	ment	ment
			total	pełnym	niepełnym	persons	persons	rate	rate	rate
				full-time	part-time					
	w tysiącach					in thousands		w %		in %
OGÓŁEM	30369	17660	17060	15910	1150	600	12709	58,2	56,2	3,4
wyższe	9111	7480	7358	6959	399	122	1631	82,1	80,8	1,6
policealne i średnie zawodowe/branżowe	7033	4216	4059	3783	276	157	2818	59,9	57,7	3,7
średnie ogólnokształcące	3581	2061	1966	1785	182	94	1520	57,6	54,9	4,6
zasadnicze zawodowe/branżowe	6488	3256	3095	2896	199	161	3232	50,2	47,7	4,9
gimnazjalne, podstawowe i bez wykształcenia	4156	647	581	487	94	66	3509	15,6	14,0	10,2

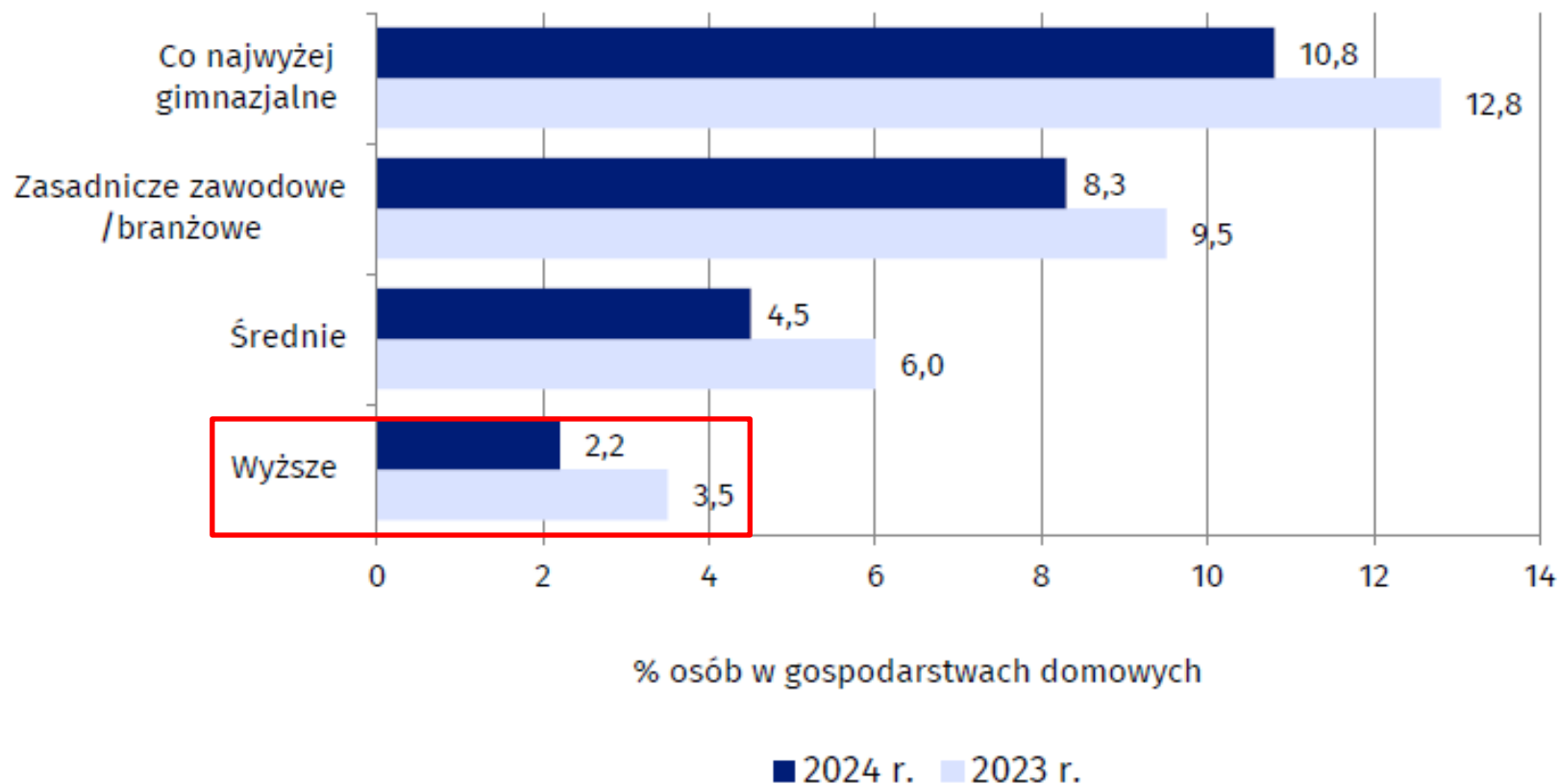
Źródło: GUS., BAEL, I kw. 2025.

Charakterystyka osób ubogich w USA, 2019-2020

Characteristic	2019					2020				
	Total	Below poverty				Total	Below poverty			
		Number	Margin of error ¹ (±)	Percent	Margin of error ¹ (±)		Number	Margin of error ¹ (±)	Percent	Margin of error ¹ (±)
PEOPLE										
Total	324,754	33,984	799	10.5	0.2	325,713	37,247	886	11.4	0.3
Race² and Hispanic Origin										
White	248,086	22,512	611	9.1	0.2	247,865	25,007	663	10.1	0.3
White, not Hispanic	194,643	14,152	463	7.3	0.2	194,319	15,942	510	8.2	0.3
Black	42,965	8,073	389	18.8	0.9	43,355	8,472	415	19.5	1.0
Asian	19,926	1,464	151	7.3	0.8	20,155	1,629	173	8.1	0.8
Hispanic (any race)	60,602	9,545	437	15.7	0.7	61,196	10,409	474	17.0	0.8
Sex										
Male	159,170	14,976	433	9.4	0.3	159,699	16,334	460	10.2	0.3
Female	165,584	19,008	474	11.5	0.3	166,014	20,912	537	12.6	0.3
Age										
Under age 18	72,637	10,466	366	14.4	0.5	72,295	11,607	411	16.1	0.6
Aged 18 to 64	197,475	18,660	514	9.4	0.3	197,582	20,640	524	10.4	0.3
Aged 65 and older	54,642	4,858	200	8.9	0.4	55,836	5,000	243	9.0	0.4
Educational Attainment										
Total, aged 25 and older ..	223,058	19,662	487	8.8	0.2	224,580	21,443	540	9.5	0.2
No high school diploma	20,208	4,796	227	23.7	1.0	20,054	4,953	219	24.7	1.0
High school, no college	61,597	7,076	263	11.5	0.4	62,547	8,273	290	13.2	0.4
Some college	57,552	4,490	203	7.8	0.3	56,942	4,781	210	8.4	0.4
Bachelor's degree or higher	83,701	3,300	191	3.9	0.2	85,037	3,436	214	4.0	0.2

Źródło: U.S. Department of Commerce (2021), Income and Poverty in the United States: 2020.

Zasięg ubóstwa skrajnego w 2023 r. i 2024 r. wg poziomowi wykształcenia głowy gospodarstwa domowego

W IV kwartale 2024 r. dla gospodarstwa 1-osobowego minimum egzystencji wyniosło 972 zł.

Model racjonalnych zachowań przestępczych G. Beckera

Gary Becker:

*Crime and Punishment:
An Economic Approach*

„Journal of Political
Economy”, 76/1968

Jednostki podejmują racjonalne decyzje.

Jako racjonalni decydenci, potencjalni przestępcy opierają swoją decyzję, czy popełnić przestępstwo, na subiektywnej ocenie oczekiwanych kosztów i korzyści.

Wykształcenie więźniów w Polsce (w %)

Poziom wykształcenia	Skazani ogółem	Skazane kobiety	Skazani mężczyźni
Niepełne podstawowe	0,7	1,3	-
Podstawowe	48,7	43,4	53,9
Niepełne gimnazjalne	0,7	1,3	-
Gimnazjalne	4,3	2,6	5,9
Niepełne średnie	1,0	2,0	-
Średnie	13,5	21,7	5,3
Zawodowe	27,6	22,4	32,9

Populacja
generalna

1%

10%

2%

35%

32%

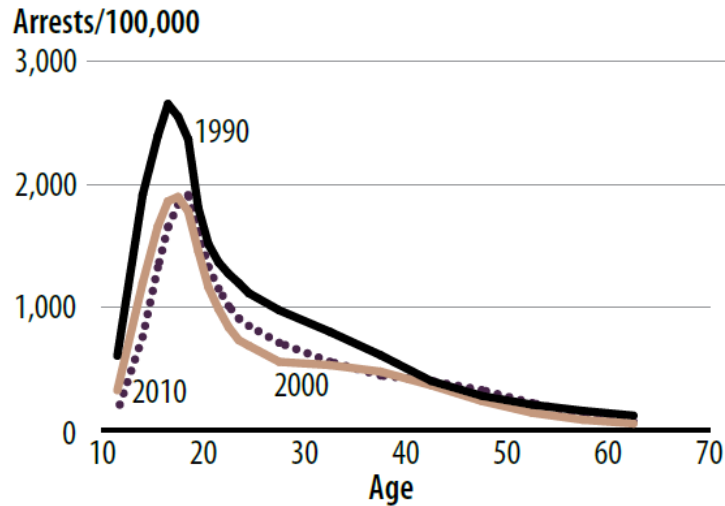
Niepełne wyższe	1,0	1,3	0,7
Wyższe	2,6	3,9	1,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0

20%

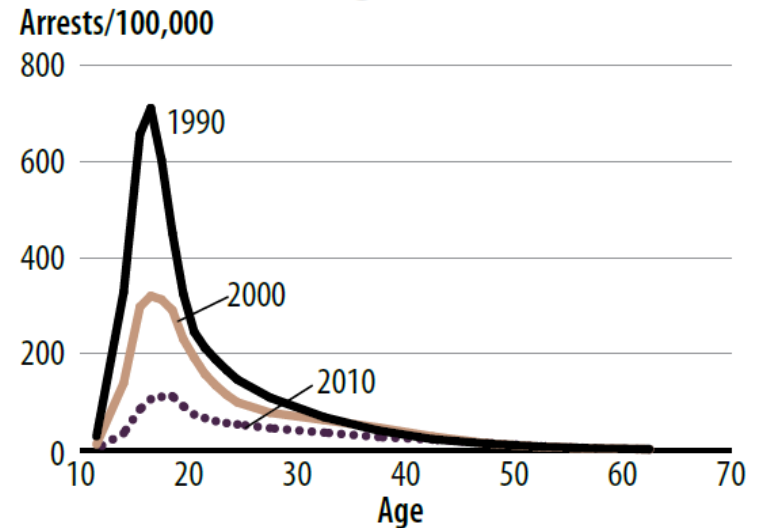
Źródło: D. Boruc, 2014, n=304 i GUS.

Wiek a przestępstwa w USA

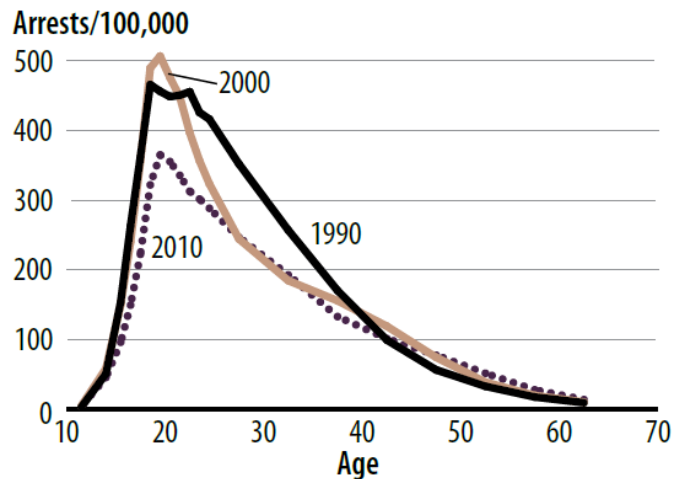
Burglary age-arrest curves

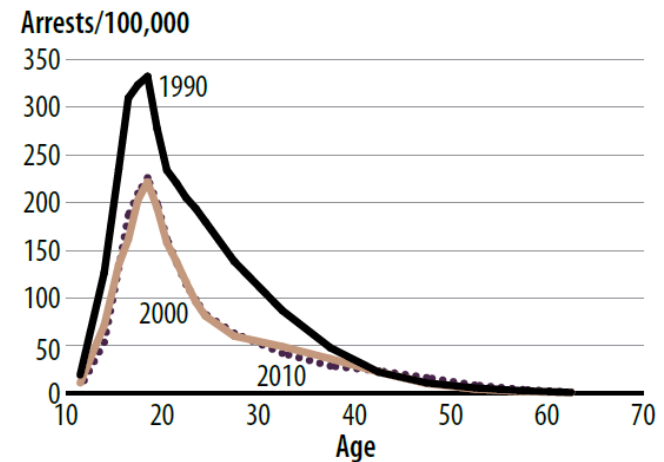
Motor vehicle theft age-arrest curves

Drug sale/manufacturing age-arrest curves

Robbery age-arrest curves

Liczba studentów w Polsce, 1990-2020

Rok akademicki	Studenci	Absolwenci ^a
1990/1991.....	403 824	56 078
1991/1992.....	428 159	59 046
1992/1993.....	495 729	61 424
1993/1994.....	584 009	64 201
1994/1995.....	682 200	70 295
1995/1996.....	794 642	89 027
1996/1997.....	927 480	115 868
1997/1998.....	1 091 841	146 318
1998/1999.....	1 273 955	174 771
1999/2000.....	1 431 871	215 423
2000/2001.....	1 584 804	303 966
2001/2002.....	1 718 747	342 138
2002/2003.....	1 800 548	366 141
2003/2004.....	1 858 680	384 029
2004/2005.....	1 926 122	391 465
2005/2006.....	1 953 832	393 968
2006/2007.....	1 941 445	410 107
2007/2008.....	1 937 404	420 942
2008/2009.....	1 927 762	439 749
2009/2010.....	1 900 014	478 916
2010/2011.....	1 841 251	497 533
2011/2012.....	1 764 060	485 246
2012/2013.....	1 676 927	455 206
2013/2014.....	1 549 877	424 564
2014/2015.....	1 469 386	364 619
2015/16.....	1 405 133	387 531
2016/17.....	1 348 822	327 714 ^a
2017/18.....	1 291 870	•
2018/19.....	1 230 254	313 847
2019/20.....	1 203 998	293 436

Źródło: GUS

XII.2024
1280096

XII.2024
291986

Studia doktoranckie w Polsce, 1990-2021

Rok akademicki	Uczestnicy studiów doktoranckich		
	ogółem	stacjonarnych	niestacjonarnych
1990/1991	2 695	1 926	769
1995/1996	10 482	6 779	3 703

Tablica 14. Uczestnicy studiów doktoranckich

Table 14. Doctoral students

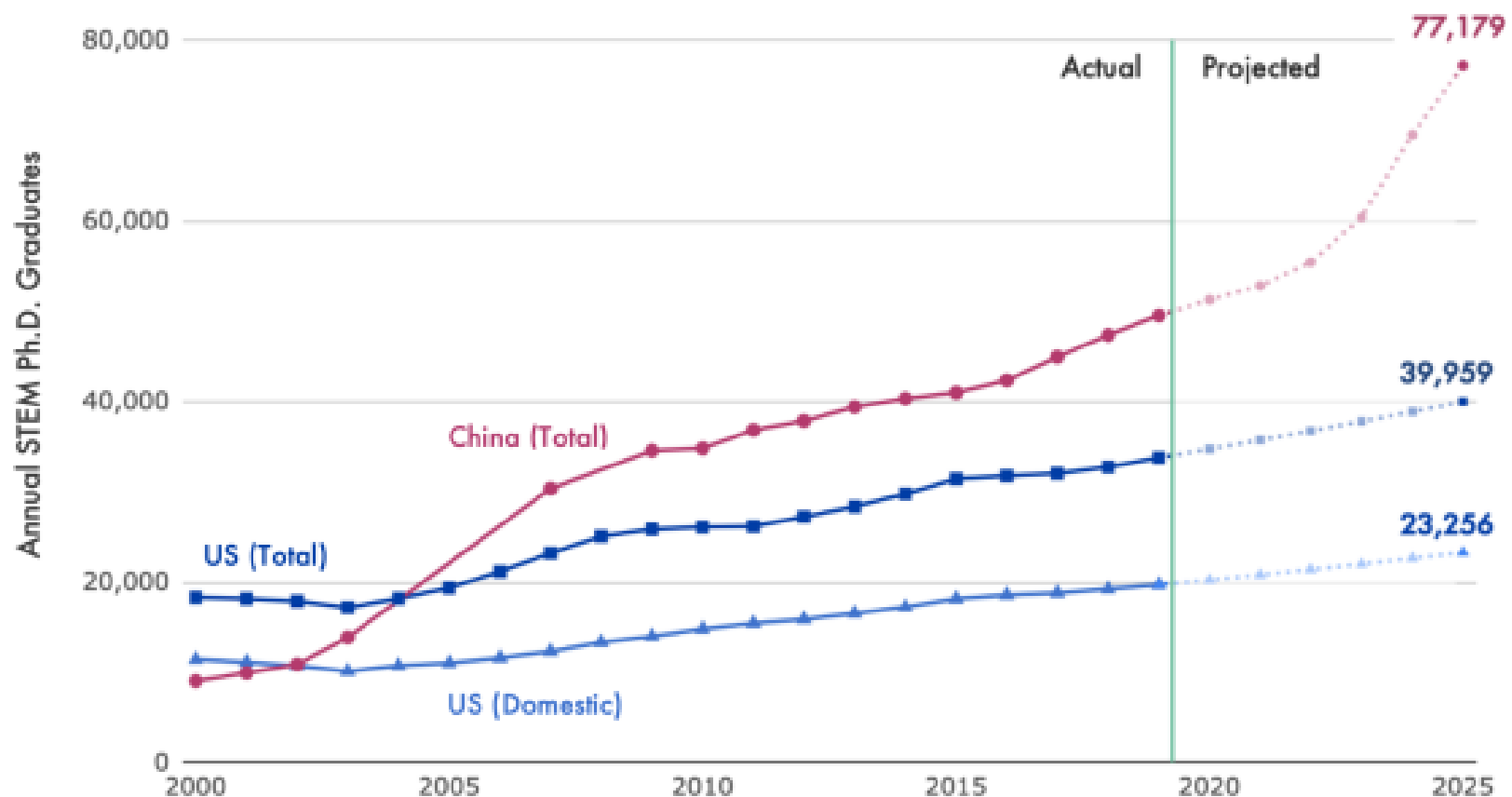
ROK AKADEMICKI ACADEMIC YEAR	Ogółem Total	Studia stacjonarne Full-time programmes	Studia niestacjonarne Part-time programmes
2005/06	32725	23169	9556
2010/11	37492	27066	10426
2015/16	43177	37101	6076
2016/17	43181	37548	5633
2017/18	41318	36531	4787
2018/19	39269	35110	4159

Źródło: GUS, Szkoły wyższe i ich finanse, 2018 i 2019.

2019/2020	33600
2020/2021	31092
2021/2022	27661
2022/2023	24214
2023/2024	20623

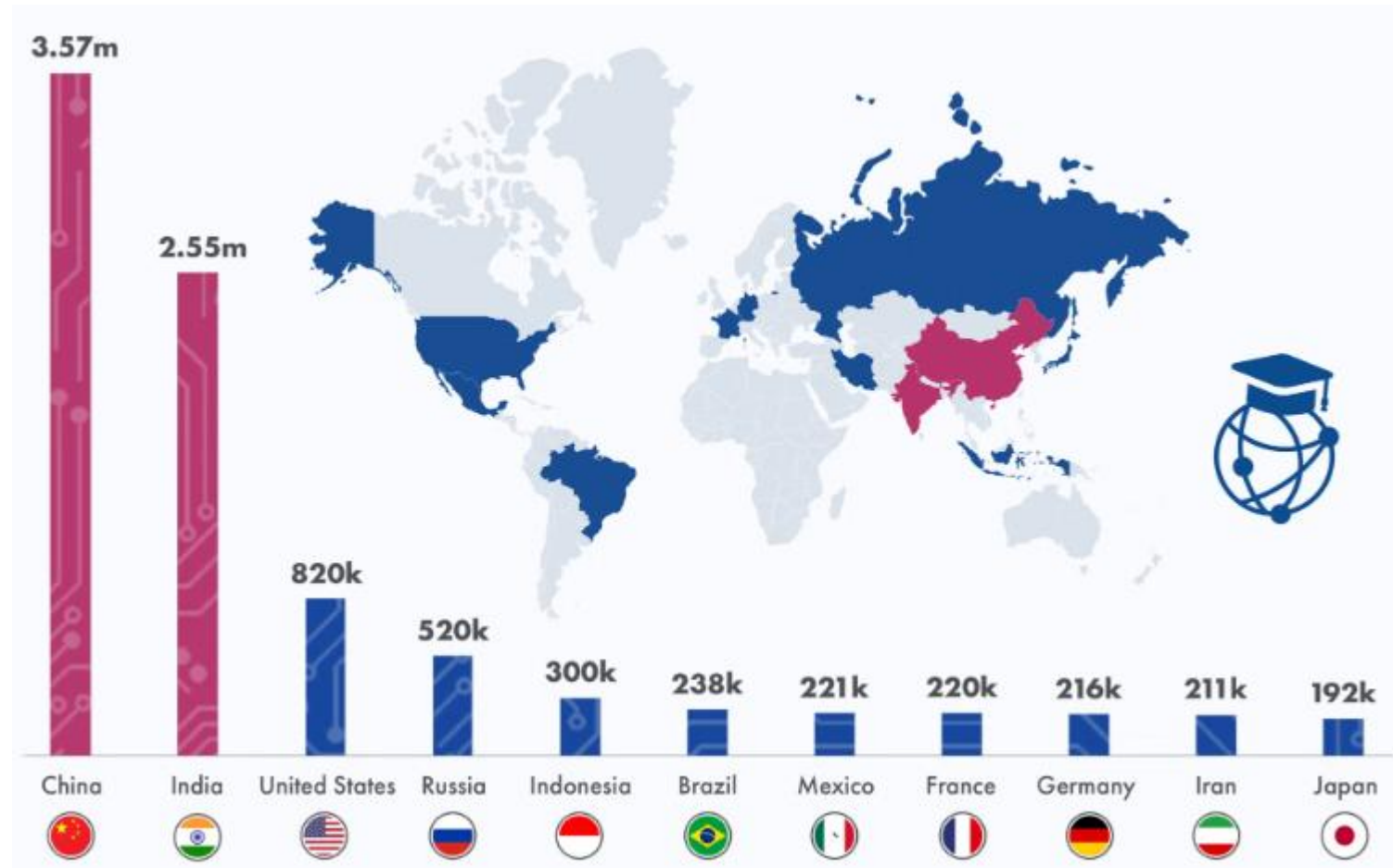
-52% (od 2016/17)

Doktoranci z zakresu nauki, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) w USA i Chinach (2021)

Źródło: Zwetsloot inni (2021).

Absolwenci studiów z zakresu nauki, technologii, inżynierii i matematyki (STEM), 2020

Wnioski patentowe (liczba, %)

Country	1990	2000	2010	2020	2021	2022
World (number)	406582	516800	915200	1596900	1754900	1823200
World (%)	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
United States	22.2%	30.5%	24.0%	22.0%	18.7%	17.7%
China	1.0%	2.5%	14.8%	33.2%	39.7%	43.8%
Japan	14.6%	24.4%	24.3%	11.2%	10.5%	11.0%
Germany	4.7%	2.8%	1.5%	1.1%	1.2%	1.3%
India	0.4%	0.2%	0.8%	1.7%	1.8%	1.7%
United Kingdom	2.3%	1.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
France	3.2%	2.2%	1.1%	0.8%	0.9%	0.7%
Russian Federation	20.8%	3.4%	3.3%	1.8%	1.3%	1.3%
Canada	3.5%	2.3%	2.1%	1.3%	1.3%	1.0%
Italy	3.0%	1.0%	1.8%	0.6%	0.4%	0.4%

Kapitał ludzki w małych i średnich firmach, 2007

Wykształcenie właściciela firmy	Ogółem MSP	Firmy mikro n=572	Firmy małe n=472	Firmy średnie n=264
podstawowe	0,3%	0,3%	0,0%	0,8%
zasadnicze zawodowe	11,1%	11,4%	3,0%	1,5%
średnie	51,1%	51,6%	39,8%	28,4%
wyższe	37,6%	36,7%	57,2%	69,3%

Odsetek osób w wieku 24-65 lat z wyższym wykształceniem wynosił w Polsce (w 2005 r.) **17%** [OECD Education at a Glance 2007]

Kapitał ludzki a wyniki MSP – wyniki badań (1)

Autorzy	Próba	Zmienne niezależne	Zmienne zależne	Zależności między zmiennymi
Fairlie i Robb (2007)	Właściciele firm, n=34179, USA	Kapitał ludzki (4)	Zyski Zatrudnienie Sprzedaż	+
Kangasharju i Pekkala (2001)	Samozatrudnieni, n=13808, Finlandia	Kapitał ludzki	Przetrwanie Sprzedaż	+
Bates (1990)	Firmy prowadzone przez białych mężczyzn, n=4429, USA	Kapitał ludzki (3)	Przetrwanie	+
Brüderl, Preisendörfer (1998)	Firmy z Monachium i Górnej Bawarii, n=1710, Niemcy	Kapitał ludzki (5)	Przetrwanie	+
Bosma, van Praag, Thurik, de Wit (2004)	Firmy, które zaczęły działalność w 1994 r., n= 896, Holandia	Kapitał ludzki (7)	Zyski Zatrudnienie Przetrwanie	+

Kapitał ludzki a wyniki MSP – wyniki badań (2)

Autorzy	Próba	Zmienne niezależne	Zmienne zależne	Zależności między zmiennymi
Pennings, Lee, Van Witteloostuijn (1998)	Biura rachunkowe, n=851, Holandia	Kapitał ludzki (6)	Przetrwanie	+
Coleman (2007)	Firmy prowadzone przez kobiety, n=605, USA	Kapitał ludzki (4)	Zyski	+
Honig i Davidsson (2000)	Nowe firmy, n=452, Szwecja	Kapitał ludzki (4)	Przetrwanie	+
Davidsson i Honig (2003)	Nowe firmy , n=380, Szwecja	Kapitał ludzki (3)	Uruchomienie działalności	+
Chandler i Hanks (1998)	Firmy ze stanu Utah n=102, USA	Kapitał ludzki (3)	Sprzedaż Dochody	+

Kapitał ludzki a sytuacja finansowa firm mikro

Sytuacja finansowa firmy	Wykształcenie właściciela firmy		
	Podstawowe i zawodowe (n=66)	Średnie (n=291)	Wyższe (n=207)
Dobra i bardzo dobra	40,9%	40,5%	64,8%
Ani dobra, ani zła	53,0%	41,9%	30,9%
Zła i bardzo zła	6,1%	7,5%	4,4%

Źródło: Szczepaniec, 2007.

Wykształcenie właściciela firmy a innowacje

H*	Innowacje	Wykształcenie właściciela firmy		
		Podstawowe i zasadnicze zawodowe (I)	Średnie (II)	Wyższe (III)
H1	Firma wprowadzała innowacje (dowolne)	16,7%	25,5%	30,1%
H2	Wprowadzenie nowych produktów / usług	13,6%	14,8%	14,0%
H3	Znaczące modyfikacje / zmiany w istniejącej ofercie	0,1%	2,5%	7,3%
H4	Znaczące zmiany w organizacji	0,0%	2,8%	5,2%
H5	Nowy sposób obsługi klientów	3,0%	4,5%	5,0%
H6	Zmiany technologii / sposobu produkowania towarów / świadczenia usług	1,5%	3,8%	4,5%
H7	Wejście na nowe rynki geograficzne	0,1%	1,5%	4,0%
H8	Zmiany w sposobach dystrybucji produktów	0,0%	1,5%	2,0%

Źródło: Szczepaniec i Jurkiewicz, 2009.

Wykształcenie właściciela firmy a zachowania gospodarcze, 2011 (n=1469)

Zachowania gospodarcze	Wykształcenie przedsiębiorcy			χ^2	V	p
	Podstawowe i zawodowe	Średnie	Wyższe			
Inwestycje w ostatnim roku	36,2%	37,1%	46,1%	12,7	0,09	0,002
Plany inwestycyjne	28,3%	30,9%	36,0%	5,7	0,06	0,059
Wprowadzanie innowacji	20,3%	18,7%	25,3%	8,7	0,08	0,013
Korzystanie z kredytów	19,6%	26,6%	25,6%	3,0	0,04	0,226
Korzystanie z lokat	10,1%	18,0%	24,5%	18,6	0,11	0,000
Eksport / import	2,9%	5,9%	11,0%	16,9	0,11	0,000
Wzrost zatrudnienia	4,3%	7,3%	9,6%	18,0	0,08	0,001

Źródło: Szczepaniec, Kulawczuk, Jurkiewicz, 2021.

Wykształcenie właściciela firmy a wyniki finansowe, 2011 (n=1469)

Wyniki finansowe	Wykształcenie przedsiębiorcy			χ^2	V	p
	Podstawowe i zawodowe	Średnie	Wyższe			
Wzrost obrotów	10,9%	14,3%	19,9%	19,1	0,08	0,001
Spadek obrotów	24,6%	23,8%	16,7%			
Wzrost zysków	8,0%	14,5%	18,6%	22,4	0,09	0,000
Spadek zysków	33,3%	26,0%	19,5%			
Problemy z płynnością	31,9%	38,3%	27,9%	16,1	0,10	0,000

Źródło: Szczepaniec, Kulawczuk, Jurkiewicz, 2021.

Wzrost zysków MSP, (n=3297)

Group Differences for Profit_growth (0 vs. 1)

<u>Variable</u>	<u>Mean</u> (0)	<u>Mean</u> (1)	t	p	<u>Cohen's d</u>
<u>Innovation</u>	0.233	0.474	-10.529	0.000	0.552
Investment	0.344	0.568	-9.696	0.000	0.468
<u>Education</u>	3.442	3.623	-6.672	0.000	0.290
<u>Start motives</u>	0.836	0.923	-6.438	0.000	0.244
<u>Risk acceptance business</u>	2.836	3.121	-6.090	0.000	0.306
<u>Age group</u>	2.907	2.704	4.194	0.000	-0.199
<u>Self confidence</u>	8.223	8.465	-3.105	0.002	0.140
<u>Gender</u>	0.598	0.662	-2.858	0.004	0.131
Export	0.067	0.105	-2.714	0.007	0.146
<u>Loans all</u>	0.254	0.311	-2.637	0.009	0.129
<u>Risk acceptance finance</u>	2.673	2.798	-2.614	0.009	0.133
<u>Size micro small medium</u>	1.606	1.693	-2.433	0.015	0.114

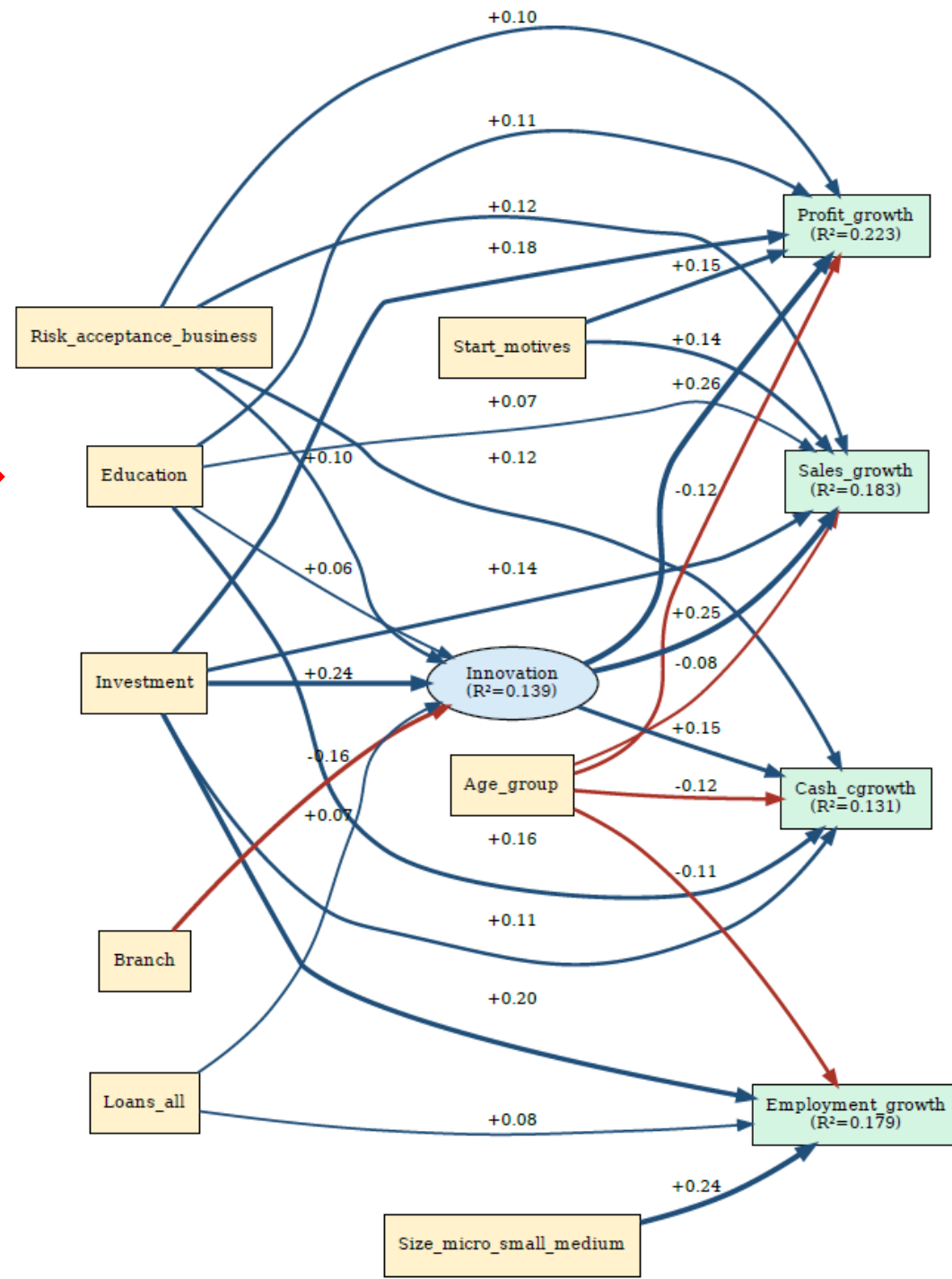
t (statystyka t-testu) - im większa wartość bezwzględna t , tym większe prawdopodobieństwo, że różnica między grupami nie jest dziełem przypadku;

p (poziom istotności) - $p < 0.05 \rightarrow$ wynik istotny statystycznie;

Cohen's d (wielkość efektu) - miara siły efektu – pokazuje, jak duża jest różnica między dwiema grupami;

0.2 $\rightarrow$ mały efekt, 0.5 $\rightarrow$ średni efekt, 0.8 $\rightarrow$ duży efekt.

Wzrost MSP, właściciele mężczyźni (n=3297)

Wzrost MSP, właściciele kobiety (n=3297)

